

Ulkoministeri Pekka Haavisto

IOK/18/2021

28.06.2021

Tiedoksi:

Yksikönpäällikkö ja valtionasiamies, Ihmisoikeustuomioistuin-
ja -sopimusasioiden yksikkö, Krista Oinonen, UM

Osastopäällikkö, Demokratia-

ja julkisoikeusosasto, PIO-verkoston pj, Johanna Suurpää, OM

Asia: Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja Euroopan sosiaalisen komitean ratkaisujen kansalliset täytäntöönpanotoimet

Kansallisen ihmisoikeusinstituution tehtävät

Kansallinen ihmisoikeusinstituutio Suomessa koostuu Ihmisoikeuskeskuksesta, sen Ihmisoikeusvaltuuskunnasta ja eduskunnan oikeusasiamiehestä. Kansallisen ihmisoikeusinstituution tehtävänä on edistää, seurata ja turvata ihmisoikeuksia. Ihmisoikeuskeskuksen tehtäviin kuuluu mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) ja muiden kansainvälisten sopimusvalvontaelinten tuomioiden, ratkaisujen ja suositusten täytäntöönpanon itsenäinen ja riippumaton seuranta.

Ihmisoikeuskeskuksen seurannan ja edistämisen kohteena on tänä vuonna erityisesti sen joulukuussa 2020 hyväksytyin toimintasuunnitelman mukaisesti Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) ratkaisujen ja sopimusvalvontaelinten suositusten täytäntöönpano.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja Euroopan sosiaalisen peruskirjan täytäntöönpanon ongelmiin liittyvät EIT:n ja Sosiaalisten oikeuksien komitean tuomiot, päätökset ja ratkaisut, joiden täytäntöönpano on Suomella kesken.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisut

Suomella on täytäntöönpanon valvonnassa yhteensä 31 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisua (kts. liite). Näistä 11 on johtavia tapauksia ja 20 toistuvia tapauksia. Kaikkien tapauksien täytäntöönpanon valvonta on ministerikomitean standardiprosessissa.

Ihmisoikeuskeskus painottaa, että kaikki tarpeelliset toimet on tehtävä, jotta ratkaisujen täytäntöönpanon valvonta voidaan mahdollisimman pian lopettaa.

Kahta tapausta lukuun ottamatta ministerikomitea odottaa lisätietoja joko yksilöön

kohdistuvista toimenpiteistä tai yleisluontoisista toimenpiteistä, tai molemmista. Uusimmassa täytäntöönpanon valvonnassa olevassa tapauksessa Kotilainen ja muut v. Suomi hallitus on 17.6.2021 toimittanut raportin ministerikomitealle syyskuun 2021 kokoukseen. Tapauksessa N.A. v. Suomi hallitus on pyytänyt tuomion tarkistusta uusien tosiseikkojen perusteella.

Yleisluontoisia toimenpiteitä kaipaavissa tapauksissa (4 johtavaa tapausta) toimenpiteet liittyvät lainsäädännön kehityksestä, oikeuskäytännöstä ja tilastotiedoista raportointiin.

Yksilöön kohdistuvia toimenpiteitä koskevissa tapauksissa (4 tapausta, joista 3 johtavaa ja 1 toistuva) on ollut kyse siitä, ovatko valittajat pyytäneet tapausten uudelleen avaamista ja mikä uuden mahdollisen käsittelyn lopputulos on ollut. Hallitukselta on pyydetty myös kommentteja valittajien esittämiin seikkoihin tai lisätietoja takavarikoiduista välineistä.

Sekä yleisluontoisia että yksilöön kohdistuvia toimenpiteitä koskevissa tapauksissa (2 tapausta) pyydetään lisätietoa siitä, onko valittaja vaatinut tapauksen uudelleen avaamista tai korvausta sakkomaksusta ja mikä on ollut lopputulos. Yleisluontoisten toimenpiteiden osalta halutaan lisätietoa oikeuskäytännöstä sekä lainsäädäntömuutoksista ja lainsäädännön nykytilasta sekä liittyvätkö toisen tapauksen yhteydessä esitetyt kehitykset myös käsillä olevaan tapaukseen.

Ihmisoikeuskeskus pitää huolestuttavana, että vanhimmat EIT:n ratkaisut ovat olleet täytäntöönpanossa jo yli 10 vuotta. Useimmissa tapauksissa ministerikomitea on muistuttanut jo kolmesti (vuosina 2017, 2019 ja 2020) tarpeesta antaa toimintasuunnitelma, raportti tai lisätietoa täytäntöönpanon tilanteesta. Viimeksi vuonna 2018 ministerikomitea päätti neljän Suomea koskevan johtavan tapauksen käsittelyn.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean ratkaisut

Euroopan sosiaalisen peruskirjan täytäntöönpanon osalta avoimia tapauksia on seitsemän (kts. liite).

Kahta uusinta tapausta lukuun ottamatta sosiaalisten oikeuksien komitea on jo toistuvasti (2-3 kertaa) pyytänyt päivitystä ratkaisujen täytäntöönpanosta. Kahden tapauksen osalta edistystä on tapahtunut toisin kuin muissa viidessä tapauksessa. Kahdessa uusimmassa tapauksessa ministerikomitea on antanut toisessa suosituksen ja toisessa päätöslauselman. Näissä kahdessa tapauksessa sosiaalisten oikeuksien komitea ei ole vielä pyytänyt hallitukselta raporttia täytäntöönpanosta.

Komitea julkaisi vuoden 2020 raporttinsa maaliskuussa 2021. Komitea totesi täytäntöönpanon olleen riittämätöntä viiden tarkastellun ratkaisun osalta (*the situation has not been brought into conformity with the Charter*).

Täytäntöönpanon seuranta

Tätä pitkään jatkunutta täytäntöönpanon viivästymistä ilman selkeää syytä voidaan tulkita niin, että Suomi ei tue EIT:n tulkintakäytäntöä tai Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean toimintaa tai on niiden suhteen välinpitämätön. Tämä ei ole linjassa Suomen Euroopan neuvostolle osoittaman vahvan tuen kanssa.

Suomen pitkään avoimena olevien ratkaisujen määrä ja täytäntöönpanon viivästyminen voi myös asettaa Suomen viiteryhmään, johon se ei halua kuulua ihmisoikeuksien kunnioittamisen suhteen. Tähän joukkoon kuuluu maita kuten Venäjä ja Unkari, joiden ihmisoikeusstandardien noudattaminen ei aina kestä päivänvaloa.¹

Tämänhetkisen täytäntöönpanon tilanteen ja viivästymisen syiden kartoittamiseksi Ihmisoikeuskeskus pyytää ulkoministeriötä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitkä ovat keskeisimmät ongelmakohdat täytäntöönpanoa odottavissa tapauksissa (kts. liite), ja mikä taho vastaa näihin liittyvistä täytäntöönpanotoimista kansallisesti?
2. Mikä on valtioneuvoston PIO-verkoston rooli täytäntöönpanotoimien koordinoimiseksi tehokkaammin?
3. Miten ulkoministeriö aikoo edistää täytäntöönpanotoimien loppuunsaattamista kansallisesti ja suhteessa Euroopan neuvoston ministerikomiteaan?
4. Mikä on näiden toimien suunniteltu aikataulu?
5. Mikäli viivästyminen johtuu puuttuvista resursseista, onko ulkoministeriössä olemassa suunnitelmaa lisäresurssien kohdistamiseksi?

Vastaukset pyydetään toimittamaan **perjantaihin 3.9.2021** mennessä osoitteeseen Ihmisoikeuskeskus, Arkadiankatu 3, 00102 Eduskunta tai sähköpostilla allekirjoittaneelle.

Sirpa Rautio
Johtaja, Ihmisoikeuskeskus

Liite

EIT:n ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitean avoimena olevat päätökset – kooste

¹ [European Implementation Network: Country map](#), jonka mukaan 80 % Suomea koskevista johtavista tapauksista odottaa täytäntöönpanoa. Luku on Unkarin osalta 81 % ja Venäjän osalta 89 %. Tässä yhteydessä on toki huomioitava, että Unkarilla ja Venäjällä on täytäntöönpanon valvonnassa huomattavasti enemmän tuomioita kuin Suomella.

